

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích

Archiv obce Chudeč

1928–[1936]

Inventář

EL NAD č.: 960

AP č.: 262

Kateřina Nová, Zuzana Kliková

Plasy 2011

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archivního fondu	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	5
III. Archivní charakteristika archivního fondu	5
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	5
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	5
Seznam použitých pramenů a literatury	6
Inventární seznam	8

I. Vývoj původce archivního fondu

Chudeč (dříve též Chudče, německy Kutsch) leží 11 km severozápadně od Bezdržic na stejnojmenném katastrálním území v nadmořské výšce 673 m. Podle A. Profouse vznikl název Chudeč z příjmení Chudek a znamenalo Chudkův (dvůr). Ves je poprvé zmiňována v roce 1483 coby součást manětínského panství, které bylo toho roku koupeno Bohuslavem ze Švamberka za 9024 kop českých grošů od Jana Strakonického ze Švamberka. Chudeč byla tehdy připojena ke Krasíkovu. V roce 1544 bylo panství Švamberků (i s Chudčí) prodáno Volfovi mladšímu Krajířovi z Krajku na Točníku, kterému však bylo už roku 1547 zkonfiskováno a prodáno Jeronýmovi Šlikovi. V roce 1569 získal poněkud zmenšené panství opět rod Švamberků. Ve výčtu znovunabytých vsí ale není Chudeč uvedena. Podle údajů v berní rule byla ves opět součástí panství Krasíkov, které tehdy držel Jan Bedřich ze Švamberka, pán na Krasíkově, Bezdržicích, Trpístech, Třebli a Gutštejně. V roce 1659 bylo bezdržické panství, včetně Krasíkova, prodáno Janu Kryštofovi Ferdinandovi z Heissensteinu na Starhenbergu. Po jeho smrti v roce 1693 dostala Krasíkov pozůstalá dcera Zuzana Antonie, manželka Jana Josefa z Vrtby. V roce 1712 byl Krasíkov odkoupen Maxmiliánem Karlem Löwensteinem a znovu připojen k panství Bezdržice.

V roce 1848 došlo ke zrušení poddanství, a tím i patrimoniální správy, která pokračovala ve své úřední činnosti ještě po přechodnou dobu do roku 1850. Nejnižším správním článkem se staly samosprávné místní obce, a to na základě tzv. Stadionova prozatímního obecního zřízení č. 170/1849 říšského zákoníku ze dne 17. března 1849. Vycházelo se hlavně z josefínských katastrálních obcí, s tím rozdílem, že sídliště se mělo stát buď obcí, anebo součástí obce jako tzv. osada. Na Stadionovo prozatímní obecní zřízení pak v mnohém navazoval v roce 1862 vydaný rámcový říšský obecní zákon (č. 18/1862 říšského zákoníku), který měl v některých svých ustanoveních přímou platnost, zatímco jiné jeho předpisy byly realizovatelné prostřednictvím zemských prováděcích zákonů. V roce 1863 tak vešlo v platnost obecní zřízení a řád volební pro Slezsko a v roce 1864 i pro Moravu (č. 4/1864 zemského zákoníku moravského) a Čechy (7/1864 zemského zákoníku českého). Tato zřízení např. podrobněji rozváděla ustanovení o místní obci a její působnosti (samostatné a přenesené), o osobách v obci, o dohledu nad obcí, o hospodářství obcím atd.

Až do zrušení vrchnostenské správy patřila Chudeč k bezdržickému panství, jehož posledním patrimoniálním držitelem byl kníže Karel Jindřich Alois František Löwenstein. V novém územněsprávním členění v roce 1850 připadla Chudeč do soudního okresu Bezdržice a politického okresu Planá v Chebském kraji (v letech 1855–1868 do smíšeného politicko-soudního okresu Bezdržice). V roce 1902 byl bezdržický okres vyčleněn z politického okresu Teplá a připojen k politickému okresu Planá. Farní správou a školou příslušela obec k Dolním Jamnému.

Stejně jako podle Stadionova prozatímního obecního zřízení, tak i podle roku 1864 vydaného obecního zřízení a řádu volebního byly v obci ustaveny dva orgány – obecní výbor (volený na tři roky) a obecní představenstvo. Obecní výbor byl kolegiální orgán, rozhodující většinou hlasů. Měl usnášecí a dozorčí moc a ze svého středu si volil obecní představenstvo, složené z obecního představeného – starosty, jenž prováděl usnesení obecního výboru, a alespoň dvou radních. O činnosti i představitelích obecní samosprávy v Chudči v letech 1850–1918 se nedochovaly téměř žádné informace. V pamětní knize jsou zapsána jména některých rychtářů a od roku 1874 také představených, ale pouze u několika z nich je uvedena doba působení v úřadě starosty.

Po vzniku ČSR se první obecní volby v Chudči uskutečnily podle novelizovaných ustanovení o volebním řádu a o obecním zřízení (zákony č. 75/1919 Sb. a č. 76/1919 Sb.). V čele obce tak stálo obecní zastupitelstvo (dřívější obecní výbor), které si ze svého středu volilo obecní radu (dřívější obecní představenstvo), tvořenou starostou a radními. Výsledek

prvních poválečných obecních voleb, ale i těch následujících v obci Chudeč zůstává pro nedostatek informací v pramenech a literatuře neznámý. Vzhledem k zemědělskému charakteru obce i k tomu, že zde žilo výhradně německé obyvatelstvo (pouze v roce 1930 se k české řeči přihlásil 1 občan), však můžeme předpokládat, že se tu v obecních volbách ve 20. letech, obdobně jako v sousedním Dolním Jamném, patrně prosazoval Bund der Landwirte (Svaz zemědělců). V letech 1928 a 1930 zastával funkci starosty Franz Schmid, který je roku 1924 uváděn jako jeden ze zakladatelů zdejšího sboru dobrovolných hasičů. Za jeho úřadování byla založena pamětní kniha a prvním kronikářem se stal Ludwig Träger, učitel z Dolního Jamného.

Vedle pozemků a lesů patřila k nemovitému jmění obce kaplička sv. Floriána z roku 1856, dále obecní kovárna (čp. 14) a pastuška (čp. 4), jež byla pro svůj havarijní stav v roce 1932 zbourána, a místní chudí příslušníci tak museli být ubytováni v obecní kovárně a v jednom soukromém domě.

Po záboru českého pohraničí se obec Chudeč stala součástí Říšské župy Sudety, náležela do obvodu vládního prezidenta v Chebu se sídlem v Karlových Varech a spadala do působnosti Landráta v Teplé. Podle příručky „*Ortsbuch für den Reichsgau Sudetenland*“ byl v roce 1939 starostou obce Alois Stieber.

Činnost obecního úřadu, z níž se nám dochovala pouze pamětní kniha, byla ukončena v roce 1945 ustavením místní správní komise.

Počet obyvatel a domů

Rok	Počet obyvatel	Počet domů
1850	149	neuvedeno
1869	139	24
1880	160	29
1890	169	30
1900	185	30
1910	185	30
1921	195	30
1930	160	34

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Fond Archiv obce Chudeč tvoří pouze pamětní kniha z let 1928–[1936]. Z dochované archiválie není zřejmé, kde a jakým způsobem byla ukládána. Nepodařilo se rovněž zjistit, za jakých okolností se kronika do okresního archivu v Plasích dostala. Při generální inventuře v roce 2001 byla pamětní kniha nalezena a založen nový fond Archiv obce Chudeč, č. EL NAD 960.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Původcem archivního fondu AO Chudeč je Obecní úřad v Chudči. Pořádání a inventarizace proběhly na základě metodického pokynu Archivní správy MV (Metodický návod na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce, Archivní správa MV v Praze dne 31. ledna 2000, čj. AS/1-284/2000) a Metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek z 12. 3. 2010 (čj. SOAP/006-0767/2010).

Nedochovaly se žádné zprávy či protokoly o možných archivních prohlídkách či skartacích. Během současného pořádání nebyly vyřazeny žádné písemnosti. Celková metráž fondu činí 0,01 bm. Časový rozsah fondu, resp. kroniky byl změněn z původního 1928–1933 na 1928–[1936].

Archiválie je psaná německy a byla zařazena do I. kategorie. Z knihy bylo neznámo kdy vytrženo blíže neurčené množství listů. Navíc byla kronika v minulosti patrně vystavena působení vlhka, a tím došlo na většině stránek k rozpití inkoustu. Přes tato poškození je pamětní kniha velmi dobře čitelná a v době zpracování fondu se nacházela ve vyhovujícím stavu, nevyžadujícím restaurátorský ani konzervátorský zásah.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Pamětní kniha obce Chudeč, založená v roce 1928, poskytuje informace o poloze obce, obživě obyvatel, původu názvu Chudeč (Kutsch) či požárech v obci. Kronikář Ludwig Träger popisuje rovněž zdejší zvyky a tradice, průchody vojsk obcí a drobné památky v okolí. Dále do knihy zařadil plán obce, nejstarší jména obyvatel a seznam držitelů jednotlivých domů v obci. V kronice nalezneme i výpis z tereziánského katastru, vylíčení událostí za první světové války a seznam padlých vojáků. Trägerův pokračovatel, jehož jméno neznáme, byl mnohem stručnější a jeho zápisy se týkají především počasí, úrody a hospodářské krize. Kromě jmen některých starostů nenalezneme v kronice v podstatě žádné zásadnější informace o zdejší obecní samosprávě.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Fond Archiv obce Chudeč uspořádala Kateřina Nová a Zuzana Kliková. Inventář zpracovala Zuzana Kliková v prosinci 2010 a čistopis pomůcky zhotovila v květnu 2011 ve Státním okresním archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích.

V Plasích 23. 5. 2011

Kateřina Nová, Zuzana Kliková

Seznam použitých pramenů a literatury

Bukačová, I. – Fák, J. a kol. *Severní Plzeňsko II. Historicko-turistický průvodce č. 7*. Plzeň, 1997.

Die Gemeinden des Reichsgaues Sudetenland. Warnsdorf, 1941.

Edl, J. Přehled změn v územní reorganizaci politické správy v letech 1928–1948. *Paginae historiae* 14, 2006, Praha, s. 485–546.

Flögel, J. *Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře*. Praha, 1933.

Hledíková, Z. – Janák, J. – Dobeš, J. *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*. Praha, 2005.

Chytil, A. *Chytilův místopis Československé republiky*. Praha, 1931.

Jánský, J. *Páni ze Švamberka*. Domažlice, 2006.

Kolektiv autorů. *Über Grenzen hinweg. Geschichte, Land und Leute des Plan-Weseritzer Bezirkes Tischenreuth und Mährling*. Tischenreuth, 1984.

Kotyška, V. *Úplný místopisný slovník Království českého*. Praha, 1895.

Nováková, B. a kol. *Zeměpisný lexikon ČR. Obce a sídla A–M*. Praha, 1991.

Ortsbuch für den Reichsgau Sudetenland. Haida, 1939.

Palacký, F. *Podrobný popis Království českého*. Praha, 1848.

Profous, A. *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny. II. díl – Ch–L*. Praha, 1949.

Reichsgesetzblatt, 1849.

Reichsgesetzblatt, 1862, Teil IV., (Nr. 13, 5. 3.).

Reichsgesetzblatt, 1868, (částka XLI., 18. 6.).

Retrospektivní lexikon obcí ČSSR 1850–1970. Praha, 1970.

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1919 (částka 16., 31. 1. a 7. 2.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1945 (částka 3., 5. 5.).

Schwarz, F. *Výklad zákona obecního: zřízení obecní a řád volení v obcích*. Praha, 1898.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1872.

- Seznam míst v Království českém.* Praha, 1886.
- Seznam míst v Království českém.* Praha, 1893.
- Seznam míst v Království českém.* Praha, 1907.
- Seznam míst v Království českém.* Praha, 1913.
- Sommer, G. J. *Das Königreich Böhmen, 6. Band Pilsner Kreis.* Praha, 1838.
- Statistický lexikon obcí v Čechách.* Praha, 1924.
- Statistický lexikon obcí v Zemi české.* Praha, 1934.
- Státní oblastní archiv v Plzni: průvodce po archivních fondech – sv. 3.* Praha, 1976.
- Tereziánský katastr český.* Praha, 1964.
- Verzeichniss der Orts-Gemeinden im Königreiche Böhmen.* Prag, 1861.
- Vrbata, J. Přehled vývoje veřejné správy v odtržených českých oblastech v letech 1938–1945. *Sborník archivních prací*, 1962, roč. 7, č. 2, s. 45–87.
- Zahradníková M. – Čadková, I. *Berní rula – sv. 24: kraj Plzeňský II.* Praha, 2002.
- Zákoník říšský pro království a země v radě říšské zastoupené*, 1902 (částka XCII., 17. 9.).
- Zákony a nařízení pro Království české*, 1864 (částka 2., 16. 4.).
- Zevrubný popis rozdělení země Království českého.* Praha, 1854.

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Č. ev. jednotky
Knihy			
1	Pamětní kniha	1928–[1936]	K 1

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Chudeč
Značka archivního fondu:	AO Chudeč
Časový rozsah:	1928–[1936]
Počet evidenčních jednotek:	1 (1 úřední kniha)
Počet inventárních jednotek:	1
Rozsah v bm:	0,01
Stav ke dni:	23. 5. 2011
Zpracovatelé archivního fondu:	Kateřina Nová, Zuzana Kliková
Zpracovatel archivní pomůcky:	Zuzana Kliková
Počet stran:	10
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Karel Rom

dne 23. 5. 2011 – č. j. SOAP/060-273/2011